

E-Defter Uygulamasının Vergiye Tabi Gelire Etkisi: Malatya Kayısı İşletmeleri Örneği¹

Mehmet Ender ATAMAN

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, Türkiye. atamanender@gmail.com,

<https://orcid.org/0009-0006-2600-4300>

Prof. Dr. İbrahim AKSU

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Malatya, Türkiye.

ibrahim.aksu@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3903-9338>

Özet

E-defter sistemi, kağıt defterlerin elektronik ortamda tutulmasını sağlayan bir sistemdir. Türkiye'de Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen bu sistem, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak, işletmelerin defterlerini dijital ortamda oluşturmalarına, kaydetmelerine ve saklamalarına olanak tanır. Çalışmada, Türkiye'de 13 Aralık 2011 tarihli "Elektronik Defter Genel Tebliği" ile uygulamaya geçirilen e-defter sisteminin Malatya'da kayısı ticareti yapan işletmelerin vergiye tabi gelirleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Türkiye, Dünya'da kayısı üretiminde birinci sıradadır. 2017 yılında, Malatya Kükürtlü Kuru Kayısı'sı, kendine özgü nitelikleri ve yapısıyla Avrupa Birliği Komisyonu tarafından "Malatya Kayısı'sı" olarak tescillenmiş ve ilan edilmiştir. Bu durum, Malatya kayısı'sına hem yurtiçi hem de yurtdışı piyasalarda rakiplerine karşı belirgin bir avantaj sağlamıştır. Bu üstünlük sayesinde Malatya'da kayısı ticareti önemli bir ivme kazanmış özellikle ihracat büyük gelir kaynağı olmuştur. Araştırma Malatya ilinde en yüksek hacimli ihracat yapan 5 işletme üzerinden gerçekleştirilmiştir. İşletmelerin e-defter kullanıcısı olması şartı aranmıştır. İşletmelerin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık gelir tablosu kalemlerindeki veriler ile e-deftere geçtikten sonra günümüze kadar olan gelir tablosu kalemlerindeki veriler alınmıştır. Araştırmada e-defter uygulamasının vergisel açıdan kamuya ve işletmelere getirdiği yenilikler araştırılmıştır. Malatya'da faaliyet gösteren 5 kayısı işletmesinin e-deftere geçmeden önceki ve geçtikten sonraki gelir tabloları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, işletmelerin e-deftere geçişi sonrası vergiye tabi gelirlerinde düzenli bir artış olmadığı tespit edilmiştir. E-defterin kamu vergi gelirlerini beklenen düzeyde artırmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: E-defter, E-dönüşüm, Vergi, Kayısı İşletmeleri

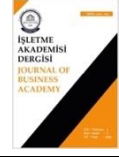
Makale Gönderme Tarihi: 09.11.2024

Makale Kabul Tarihi: 18.12.2024

Önerilen Atıf:

Ataman, M. E. & Aksu, İ. (2024). E-Defter Uygulamasının Vergiye Tabi Gelire Etkisi: Malatya Kayısı İşletmeleri Örneği. *İşletme Akademisi Dergisi*, 5 (4), 413-434.

¹ Bu çalışma Prof. Dr. İbrahim AKSU'nun danışmanlığında yürütülen "E-Defter Uygulamasının Vergiye Tabi Gelire Etkisi: Malatya İlinde Bulunan Kayısı İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Effect of E-Ledger Application on Taxable Income: Example of Malatya Apricot Businesses

Mehmet Ender ATAMAN

İnönü University Institute of Social Sciences, Malatya, Türkiye. atamanender@gmail.com ,
<https://orcid.org/0009-0006-2600-4300>

Prof. Dr. İbrahim AKSU

İnönü University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Malatya, Türkiye.
ibrahim.aksu@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3903-9338>

Abstract

E-ledger system is a system that allows paper books to be kept in electronic form. This system, carried out by the Revenue Administration in Turkey, allows businesses to create, record and store their books digitally, in accordance with the provisions of the Tax Procedure Law and the Turkish Commercial Code. In the study, the effect of the e-ledger system, which was implemented in Turkey with the "Electronic Ledger General Communiqué" dated 13 December 2011, on taxable income of businesses trading apricots in Malatya was examined. Türkiye ranks first in apricot production in the world. In 2017, Malatya Sulfur Dried Apricot was registered and declared as "Malatya Apricot" by the European Union Commission with its unique qualities and structure. This situation has given Malatya Apricot a distinct advantage over its competitors in both domestic and international markets. Thanks to this superiority, apricot trade in Malatya has gained significant momentum, especially exports have become a major source of income. The research was carried out on the 5 companies with the highest volume exports in Malatya province. Businesses are required to be e-ledger users. The data on the 5-year income statement items of the businesses before switching to e-ledger and the data on the income statement items until today after switching to e-ledger were taken. In the research, the innovations brought by the e-ledger application to the public and businesses in terms of taxation were investigated. Income statements of 5 apricot businesses operating in Malatya before and after switching to e-ledger were analyzed. As a result of the research, it was determined that there was no regular increase in the taxable income of businesses after the transition to e-ledger. It has been observed that the e-ledger does not increase public tax revenues at the expected level.

Keywords: E-ledger, E-transformation, Taxable Revenues, Apricot Businesses

Received: 09.11.2024

Accepted: 18.12.2024

Suggested Citation:

Ataman, M. E. & Aksu İ. (2024). Effect of E-Ledger Application on Taxable Income: Example of Malatya Apricot Businesses. *Journal of Business Academy*, 5 (4), 413-434.

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojik gelişmeler, ülkelerin coğrafi sınırlarını aşarak, küresel ticaretin ve ekonomik ilişkilerin daha sıkı bir hale gelmesini sağlamıştır. Bu süreçte, işletmelerin muhasebe ve vergi süreçlerinde de büyük dönüşümler yaşanmıştır. Dijital dönüşüm (e-dönüşüm), özellikle muhasebe sistemleri üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. E-defter sistemi, bu dijital dönüşüm sürecinin en önemli yapı taşlarından biridir.

E-defter, işletmelerin muhasebe kayıtlarını elektronik ortamda tutmalarına olanak sağlayan ve kağıt defterlerin yerini alan bir sistemdir. Türkiye’de 2011 yılında yürürlüğe giren "Elektronik Defter Genel Tebliği" ile birlikte e-defter uygulaması bazı sektörler için zorunlu hale gelmiştir. E-defter sistemi, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından düzenlenen ve vergi mükelleflerinin yükümlülüklerini dijital ortamda yerine getirmelerini kolaylaştırmayı amaçlayan bir projedir. Bu uygulama, mükelleflerin muhasebe süreçlerini daha güvenilir, hızlı ve denetimlere daha açık bir hale getirmektedir.

E-defterin getirdiği dijitalleşme, işletmelere birçok avantaj sağlamaktadır. İş süreçlerinin hızlanması, maliyetlerin düşmesi ve denetim süreçlerinin şeffaflaşması bu avantajlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, vergi denetim süreçlerinin hızlanması ve vergi kaçağının önlenmesi de kamusal açıdan büyük önem arz etmektedir. Zamanla e-defterin kapsamı genişletilmiş e-fatura zorunluluğu olan işletmelerin e-deftere geçmesi zorunlu olmuştur. Bu kapsamda Malatya'daki kayısı işletmeleri de bu dijital dönüşüm sürecinin bir parçası olmuş ve e-defter uygulamasına geçmişlerdir.

Malatya’da kayısı ihracatı yapan işletmeler, Türkiye’nin dünyaca ünlü Malatya kayısısını uluslararası piyasalara ulaştıran önemli bir role sahiptir. İşletmelerin işleyiş süreci genel olarak kayısı tedarik ve üretimi, işleme ve paketleme, ürün kontrolü ve sertifikasyon, pazarlama ve satış, lojistik ve gümrük işlemleri sürecinden geçmektedir. Bu çalışmanın amacı, Malatya ilinde faaliyet gösterip kayısı ihracatı yapan işletmelerin, e-defter uygulamasına geçiş sürecinin işletmelerin mali tabloları ve vergiye tabi gelirleri üzerindeki etkilerini analiz etmektir.

Malatya, Türkiye’nin en önemli kayısı üretim ve ihracat merkezlerinden biridir. Bu nedenle, kayısı işletmelerinin mali kayıt düzenleri ve vergi beyan süreçleri, hem yerel ekonomi hem de ulusal vergi gelirleri açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın gerekliliği ve önemi şu şekilde açıklanabilir: Malatya’daki kayısı işletmeleri, Türkiye’nin tarımsal ihracatında önemli bir yere sahiptir. Dijitalleşme ve vergi süreçlerinin şeffaflaştırılması amacıyla yürütülen e-defter uygulaması, özellikle kayıt dışı ekonomiyi azaltmada etkili bir araçtır. Ancak, uygulamanın sektörel etkileri üzerine yeterince spesifik çalışma bulunmamaktadır. E-defter uygulamasının kayıt dışılığı ne ölçüde azalttığı ve işletmelerin gelir beyanına etkisi, araştırılması gereken bir konudur. Araştırma, e-defter uygulamasının işletmelerin vergiye tabi gelirlerinde yarattığı değişimi ortaya koyarak, vergi politikasının etkinliğini değerlendirme imkânı sunmayı amaçlamaktadır.

2. TÜRKİYE’DE E-DÖNÜŞÜM ve E-DEFTER UYGULAMASI

Türkiye’de e-dönüşüm, kamu ve özel sektörün dijitalleşme sürecini hızlandırarak, işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını sağlayan, verimlilik ve etkinliğin artırılmasını amaçlayan uygulamalardaki süreci ifade eder. İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen “Mernis Projesi” 1974 tarihinde başlatılmış ve çeşitli aşamalardan geçerek günümüze kadar gelmiştir. E-Devlet uygulamaları her ülkede farklılık göstermesine rağmen başlangıç ve gelişimi esasen 1990’lı yıllara dayanmaktadır. Türkiye’de ilk olarak Mart 2001 sonunda herkese bir kimlik numarası verilmiştir. Sonrasında nüfus müdürlüklerinin çevrim içi olarak birbirlerine bağlanmasıyla hedefine ulaşmada büyük yol kat etmiştir. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren e-devlet

uygulamalarında yer alan e-mali uygulamalar konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu uygulamalardan bir diğeri de Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı, Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yürütülen Vergi Dairesi Otomasyon Projesi (VEDOP)'tur. İlk adımları bu şekilde başlayan e-Dönüşüm projesi sonraki yıllarda yasalarda yer alarak bütün kurumların uyguladığı bir sistem haline gelmiştir. Bu durum, işletmenin iç birimlerinin iletişimini artıracak ve işleyişinde uyum sağlamasına katkıda bulunacaktır. Şirketlerin teknoloji odaklı altyapı sistemlerini kurup geliştirmeye büyük önem verdiği gibi kamunun da bu sistemlere değer vererek her geçen gün önemli yatırımlar yaptığı gözlemlenmektedir. Kamu, hem kendi iç işleyişlerinin hızlı, etkin ve mükellef odaklı olmasını arzu etmekte hem de diğer ülkelerle gerçekleştirilen ticari ilişkilerin hızla tamamlanmasını temel hedef olarak belirlemektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de de özellikle 2000'li yıllardan itibaren teknoloji odaklı altyapı sistemlerinin kurulması ve bu sistemlerin güncellenerek geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu uygulamaların yapılmasındaki ana hedef, mükelleflerin ihtiyaçlarının hızlıca karşılanması ve istenilen bilgilerin etkili bir biçimde oluşturulmasıdır (Postacı ve Ayhan, 2018: 14-18).

2.1. VEDOP I Projesi

VEDOP 1 (Vergi Dairesi Otomasyon Projesi) Türkiye'de vergi idaresinin modernizasyonu amacıyla başlatılan bir projedir. VEDOP, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından vergi idaresi işlemlerinin dijitalleştirilmesi ve otomasyonunun sağlanması amacıyla geliştirilmiştir. Projenin amacı, vergi hizmetlerinin daha hızlı, etkin ve şeffaf bir şekilde sunulmasını sağlamak, vergi dairelerinin iş yükünü azaltmak ve mükelleflerin vergi ile ilgili işlemlerini kolaylaştırmaktır (Beşel, 2015: 14).

2.2. VEDOP II Projesi

Hazine ve Maliye Bakanlığı Türkiye'de vergi idaresinin dijital dönüşüm sürecinin ikinci aşamasını temsil eden VEDOP 2 projesini VEDOP 1 Projesi'nden elde edilen başarılarından yola çıkarak, vergi dairelerinin daha da modernize edilmesi ve vergi hizmetlerinin etkinliğinin artırılmasını amacıyla 2004 yılında uygulamaya koymuştur. Bu proje Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olup, vergi sisteminin daha şeffaf, erişilebilir ve kullanıcı dostu hale getirilmesini amaçlar (www.gib.gov.tr).

2.3. VEDOP III Projesi

2007 yılında, Gelir İdaresi Başkanlığının sistemler üzerindeki etkinliğini daha da artırmayı hedefleyen VEDOP III projesi hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, e-VDO (Elektronik Vergi Dairesi Otomasyon) uygulamasının kapsamının genişletilmesine yönelik çalışmalar başlatılmış, takdir komisyonlarının otomasyon sistemine dahil edilmesi ve mevcut altyapının bu doğrultuda güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

2.4. Elektronik Vergi Daireleri Otomasyonu (e-VDO)

Vergi Daireleri Otomasyonu vergi dairelerinin iş süreçlerini dijital ortama taşımak, vergi mükelleflerine hızlı ve etkin hizmet sunmak amacıyla geliştirilen bir bilgi sistemidir. e-VDO, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen bir projedir. Vergi beyannamelerinin elektronik ortamda hazırlanması ve gönderilmesini, tahakkuk fişlerinin oluşturulması ve ödemelerin izlenmesini ve vergi borcu sorgulama ve ödeme imkânlarını sağlamaktadır (Akdemir, 2008: 108).

2.5. E-Defter Uygulaması

E-defter, Türkiye'de 2011 yılında yürürlüğe giren "Elektronik Defter Genel Tebliği" ile kağıt ortamında tutulan defterlerin elektronik ortamda tutulmasını amaçlayan bir sistemdir. E-defter VUK 486 No'lu Tebliğ'de "elektronik ortamda tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesi", "Elektronik Defter", "şekil hükümlerinden bağımsız olarak Vergi Usul Kanununa ve/veya Türk Ticaret Kanununa göre tutulması

zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünü”(www.gib.gov.tr) denildiği üzere TTK ve VUK'ta belirtilen şartlarda tutulan, elektronik ortamda kayıt altına alınan defteri ifade eder.

E-defter uygulamasına geçilmesinin amacı, vergi mükelleflerinin vergi mevzuatına uygunluğunu artırmak, muhasebe ve arşivleme maliyetlerini azaltmak, gelir idaresi ve diğer denetim otoritelerinin mükelleflerin mali işlemlerini daha şeffaf ve hızlı bir şekilde incelemesini sağlamak, belgelerin elektronik ortamda oluşturulup paylaşılması ile zaman kazandırmak ve kâğıt tüketimini azaltarak çevreye katkı yapmaktır. Bu amaçlar, Türkiye'deki vergi uygulamalarının modernizasyonuna önemli bir katkı sağlar (Doğan, 2013: 306-307). E-defter uygulaması, mükelleflerin yasal defterlerini elektronik ortamda tutmalarını zorunlu hale getiren düzenlemeler ile desteklenmiştir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, e-defterin muhasebe süreçlerine dahil edilmesi sağlanmıştır. E-defter tutma zorunluluğu olan işletmeler tebliğde şu şekilde sıralanmıştır.

“- E-fatura uygulamasına geçiş zorunluluğu bulunan mükellefler.

- Türk Ticaret Kanununun 397'nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca bağımsız denetime tabi olan şirketler.” (www.gib.gov.tr)

E-defter dosyalarının oluşturulması ve berat dosyalarının yüklenmesi süreci belirli adımlara dayanmaktadır. Öncelikle, Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan (GİB) uyumluluk onayı almış bir yazılım seçilir. İşletmenin tutacağı defter türü (Defter-i Kebir, Yevmiye Defteri) belirlenir ve muhasebe kayıtları bu yazılıma uygun olarak girilir. GİB tarafından belirlenen format (örneğin XBRL) doğrultusunda e-defter dosyaları oluşturulur. Bu dosyalar, yetkililer tarafından elektronik imza veya mali mühür ile imzalanır ve e-defter yazılımı dosyaları çeşitli kontrollerden geçirir. Kontrollerden geçen dosyalar onaylanır ve aylık bazda GİB'e gönderilmeye hazır hale getirilir.

E-defter uygulaması, tek format ve standartta sunulduğunda etkinlik kazanır. Ortak bir format kullanılmadığında, beklenen faydalar kaybolur. Uluslararası faaliyet gösteren şirketler için bu durum, finansal işlemlerin ortak bir dilde raporlanmasını zorunlu kılar. Bu format XBRL formatıdır. Extensible Business Reporting Language kelimelerinin baş harflerinden oluşan XBRL (Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili) işletme bilgilerinin sunulmasında genel kabul görmüş formatların olmamasından, web' de yayınlanan verilerin tekrar girilmeden doğrudan kullanılamamasından ya da hata yapmaya açık bir işlem olan kes-yapıştır işleminin etkinliği azaltmasından dolayı bu eksikliği ortadan kaldırmak amacıyla geliştirilen işaretleme dili olarak tanımlanabilir (Erkuş, 2008: 7).

Berat dosyası, e-defter kayıtlarının özeti niteliğindedir ve belirlenen standartlara uygun şekilde hazırlanarak GİB'e iletilir. Bu süreçte berat dosyası GİB Portal'a yüklenir ve GİB tarafından mühürlenerek yasal duruma getirilir. Özetle, e-defterin oluşturulması; muhasebe kayıtlarının dijital ortamda tutulması ve imzalanması, berat dosyasının yüklenmesi ise bu verilerin GİB'e iletilmesi ve onaylanması sürecidir (www.gib.gov.tr).

E-defter uygulaması, yalnızca Hazine ve Maliye Bakanlığı uygulamaları için değil, aynı zamanda firmalardan çeşitli nedenlerle (bankaların, işletmelerin kredi taleplerini değerlendirmesi) bilgi ve raporlamalar talep eden diğer kamu ve özel sektör kurumları için de standart bir veri formatında bilgi sunması nedeniyle hayati öneme sahip bir sistemdir.

E-defter sistemi, işletmeler için bir dizi avantaj sunar. İlk olarak, defterlerin elektronik ortamda tutulması, kâğıt israfını önler ve saklama maliyetlerini düşürür. Ayrıca, dijital kayıtların hızlı bir şekilde denetlenmesi, vergi denetim süreçlerini hızlandırır. İşletmeler, muhasebe süreçlerinde

daha az hata yapma riskiyle karşı karşıya kalır ve denetimlerde daha şeffaf bir yapıya sahip olurlar.

Türkiye’de Hazine ve Maliye Bakanlığı, dijital dönüşüm süreci kapsamında “Risk Analiz Sistemi”ni kullanarak mükelleflerin vergi uyumlarını denetlemektedir. E-defter uygulamasıyla birlikte, bu sistem üzerinden mükelleflerin dijital ortamdaki finansal verileri analiz edilmekte ve risk puanları hesaplanmaktadır. Bu sayede, vergi kaçırma potansiyeli olan mükellefler daha kolay tespit edilebilmekte ve denetim süreçleri daha etkin bir şekilde yürütülebilmektedir. Risk analiz sistemi, Hazine ve Maliye Bakanlığı'na mükelleflerin yasal verilerini, diğer kurum ve kuruluşlarla olan etkileşimlerini, banka hesap hareketlerini ve çeşitli finansal bilgilerini analiz etme imkanı sunar. Bu süreç, vergi denetimlerinin daha kapsamlı ve güvenilir olmasını sağlamakla birlikte, vergi kaçakçılığını minimuma indirir. Elektronik ortamdaki kayıtların çapraz kontrolleri, denetçilerin hata yapma riskini en aza indirir ve denetim süreçlerinin hızla tamamlanmasına katkıda bulunur (www.vdk.hmb.gov.tr).

3. KAYISI ve KAYISI İŞLETMELERİ

Kayısı Rosaceae familyasına ait olmakla beraber bilimsel adı “Prunus Armeniaca Lam”dır. Çin’den Anadolu’ya göçler ve başka sebeplerle taşınmış, Anadolu’nun iklim koşulları ve toprağı uygun şartları taşıdığından kaliteli meyve verimi olmuştur. Özellikle Malatya’da üretilen kayısılar, hem kalite hem de üretim miktarı açısından dünya çapında ünlüdür. Taze tüketimin yanı sıra kurutulmuş da önemli bir ekonomik değer oluşturur. Kuru kayısı, yüksek besin değeriyle (lif, vitamin A, potasyum) sağlıklı bir atıştırılabilirlik olarak tercih edilir. Dünya kuru kayısı üretiminin yaklaşık %70’i Malatya’da gerçekleştirilmektedir. Coğrafi işaret tescili, Malatya kayısına özgünlük kazandırmaktadır (Aksu ve Taşkın, 2024: 20). Bu özgünlük Malatya kayısına olan ilgiyi artırmakta özellikle yurt dışından büyük bir talep gelmesini sağlamaktadır. Bu talebin karşılanması ihracat yapan kayısı işletmeleri ile sağlanmaktadır. Kayısı işletmeleri genellikle üretim, işleme, paketlenme ve ihracat aşamalarında faaliyet gösterirler. Kayısı ihracatı yapan işletmelerin işlem süreçleri genel olarak şu adımlardan oluşur:

İlk olarak kayısı meyvesinin hasadı yapılır. Malatya kayısı, kalite ve lezzet açısından üstün olması nedeniyle özellikle kuru kayısı olarak tercih edilir. Hasat genellikle Temmuz ayında yapılır. Hasat edilen kayısılar, çekirdeklerinden ayrılarak kurutulur. Güneşte kurutma veya kükürtleme işlemi yapılır. Kükürtleme, ürünün renk ve dayanıklılığını artırır. Kayısılar boyut, renk ve kaliteye göre sınıflandırılır. Bu, ihracat standartlarına uygun ürünlerin belirlenmesi için önemlidir. Sınıflandırılan kayısılar, hijyenik koşullarda paketlenir. Ambalajlar, ürünün tazeliğini koruyacak şekilde tasarlanır. İhraç edilecek kayısılar için ihracat belgeleri hazırlanır. Gerekli belgeler arasında fatura, gümrük beyannamesi, sağlık sertifikası ve analiz raporları bulunur. Ayrıca, ürünlerin organik veya coğrafi işaretli olduğunu belirten belgeler hazırlanabilir. Avrupa Birliği, ABD veya diğer büyük pazarların gıda güvenliği standartlarına uygunluk sağlanır. ISO (International Organization for Standardization) ve HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) gibi kalite standartlarına uyum, işletmeler için önemlidir. Lojistik aşamasında ürünler, ihracat öncesinde uygun depolarda muhafaza edilir. Nakliyede ise genellikle deniz taşımacılığı tercih edilir. Ürünler konteynerlerle taşınır ve nakliye sırasında sıcaklık kontrolü sağlanır. İhracat yapılan ülkelerde ABD, Almanya, Rusya ve Çin gibi büyük pazarlar önceliklidir. İhracatçılar, alıcılarla sözleşme yaparak teslimat şartlarını netleştirir. Ürün kalitesi ve hizmetle ilgili müşteri geri bildirimleri toplanır ve süreçler sürekli iyileştirilir. Ödeme sürecinde ise genellikle ihracatçıların tahsilat garantisini sağlamak için akreditif veya banka teminatı gibi ödeme yöntemleri kullanılır (Çatı ve Yıldız, 2007: 343-346).

Malatya, 2013-2022 yılları arasında Türkiye'nin kayısı ihracatında lider konumdaydı. Bu dönemde Malatya'nın kuru kayısı ihracatı, dünya pazarının yaklaşık %75'ini oluşturarak

Türkiye'nin kayısı ihracatındaki hakimiyetini ortaya koydu. 2021 yılında, Malatya'dan 115 ülkeye 90 bin 203 ton kuru kayısı ihracatı gerçekleştirilerek 347,9 milyon dolar gelir elde edildi. Bu, COVID-19 pandemisinin etkilerine rağmen kaydedilen rekor bir rakamdır. En çok ihracat yapılan ülkeler arasında ABD, Almanya, Fransa, Rusya, ve Çin gibi büyük ekonomiler yer aldı. 2022'de ise kuru kayısı ihracat miktarı 73 bin 623 tona gerilemesine rağmen, ihracat gelirleri yaklaşık 348 milyon dolara ulaştı. Bu durum, ürün fiyatlarının yükselmesiyle açıklanabilir. 2022'de özellikle ABD, Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri, Malatya kayısının ana pazarları arasında yer aldı (www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr).

4. LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde e-defter uygulaması ile ilgili yapılmış sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların konumuzla ilişkili olduğunu düşündüklerimiz aşağıda özetlenmiştir.

Özdemir (2016) tarafından yapılan araştırma, muhasebede e-defter, e-fatura uygulamaları ve Türkiye'de e-defter, e-fatura sistemine geçen işletmelere etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonucunda e-defter ve e-fatura kullanıcılarının genel olarak uygulamadan memnun olduğu görülmüştür.

Kızgın (2017) tarafından yapılan araştırma, e-fatura ve e-defter uygulayıcılarının sürekli denetim algıları üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonucunda muhasebe uygulayıcılarının, sürekli denetimin işletmelerde etkinlik ve maliyet tasarrufu sağlayacağı konusunda bazı şüpheler taşımalarına rağmen, teknolojiye daha yakın olmayı arzu ettikleri ve genel olarak sürekli denetime yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Aydın (2017) tarafından yapılan araştırma, Türkiye'de e-defter ve e-fatura uygulamalarının işletmeler üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonucunda Türkiye'de e-defter ve e-fatura gibi elektronik uygulamalar sayesinde muhasebe mesleğinin çalışma biçiminin yeniden şekillendiği ve dünya standartlarına uyum sağladığı görülmüştür. Yapılan anket çalışmasından elde edilen sonuçta işletmelerin bu uygulamaları kullanmaya başlamalarının öncelikli sebebinin Gelir İdaresi Başkanlığı'nın zorunlu kılması olduğu tespit edilmiştir.

Nadıza (2019) tarafından yapılan araştırma, e-fatura ve e-defter uygulamaları hakkında genel bilgiler verilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda muhasebe bilgi sistemlerinde kullanılan ve işletmeler açısından kıymetli evrak niteliği taşıyan e-defter ve e-fatura belgelerinin güvenliğinin sağlanması ile kullanıcıların bu konuda endişelerinin giderilebilmesi için özellikle özel entegratör firmaların sıkı denetlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Şahin (2019) tarafından yapılan araştırma, e-Defter, e-Arşiv, e-Mutabakat gibi uygulamaların kavramsal açıklamaları, kullanım şekilleri, mevzuat düzenlemeleri, uygulama zorunluluğu bulunan taraflar ve bunların nasıl uygulanması gerektiği gibi unsurlar hakkında yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda işletmelerin birçoğunun zorunlu olarak e-Fatura, e-Arşiv, e-Defter uygulamalarına geçmiş olduğu ancak e-uygulamalara kolay geçiş sağlanmasından memnun kaldıkları gözlemlenmiştir.

Bozkurt (2020) tarafından yapılan araştırma, Yozgat'ta faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının e-fatura ve e-defter uygulamalarına karşı tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonucunda e-uygulamaların kullanımının hem işletmeler ve hem de devlet için yararlı olduğu değerlendirilmiştir. Ancak mevcut şartların bazı sıkıntılı durumlar doğurduğu ve bu sıkıntılı zaman içerisinde azalış göstereceği ve e-uygulamalardan asıl istenen ve beklenen performansın ilerleyen dönemlerde sergileneceği sonucuna varılmıştır.

Sağiroğlu (2023) tarafından yapılan araştırma, Tokat ilinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin, e-dönüşüm kapsamında uygulamaya alınan

Defter Beyan Sistemi ve e-Defter Sistemine ilişkin değerlendirmelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, Defter Beyan Sisteminin e-Defter Sistemine kıyasla daha kullanışlı olduğu, ancak her iki sistemin de beklentileri tam anlamıyla karşılamadığı tespit edilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kullanıcı geri bildirimlerine ve sistem arızalarına yönelik sürekli güncellemeler yapılmasına rağmen, sistemlerin hala önemli eksiklikler barındırdığı anlaşılmıştır.

Literatürde bölgesel düzeyde daha geniş kapsamlı ve ürün bazlı (örneğin, Malatya kayısı işletmeleri gibi) çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu, sektöre özgü değerlendirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Çoğu çalışma genel işletme düzeyinde analizlere odaklanmış, KOBİ'lerin e-uygulamalardan nasıl etkilendiği ve karşılaştıkları spesifik sorunlar yeterince ele alınmamıştır. E-defter ve e-fatura uygulamalarının işletmelerin vergiye tabi gelirleri üzerindeki somut etkilerine sınırlı şekilde değinilmiştir. Literatürde e-defterin kayıt dışılıkla mücadeleye katkısı üzerine spesifik analizlerin eksik olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Malatya kayısı işletmeleri üzerine yapılacak bir araştırmanın, e-defter uygulamasının sektörel ve bölgesel etkilerini değerlendirerek literatürdeki bu boşluğu doldurmaya yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

5. E-DEFTER UYGULAMASININ VERGİYE TABİ GELİRE ETKİSİ: MALATYA KAYISI İŞLETMELERİ ÖRNEĞİ

5.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Malatya ilinde faaliyet gösterip kayısı ihracatı yapan işletmelerin, e-defter uygulamasına geçiş sürecinin işletmelerin mali tabloları ve vergiye tabi gelirleri üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Araştırmaya konu olan işletmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda, e-defter uygulaması sonrasında işletmelerin vergiye tabi gelirlerinde artış olup olmadığı araştırılmıştır.

5.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada Malatya ilinde kayısı ihracatı yapan e-deftere tabi 5 işletmenin gelir tabloları alınmıştır. Araştırmada kurumlar vergisi mükellefi olan şirketlerin 2010-2022 yılları arasında gelir tabloları incelenmiş, bunlar içinden brüt satış karı veya zararı, faaliyet karı veya zararı ve dönem karı veya zararı verileri kullanılarak araştırma yapılmıştır. İşletmelerin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık gelir tabloları ile e-deftere geçtikten sonra günümüze kadar gelir tabloları dikkate alınmıştır. İşletmelerin e-deftere geçmeden önce 5 yıllık verilerin alınmasının sebebi, ihracat yapmaya e-deftere geçmeden 5 yıl önce başlayan işletmelerin olmasından kaynaklıdır.

5.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi seçilmiştir. Verilere ulaşmak için yüz yüze görüşme yoluyla veri toplama yöntemi seçilmiş, araştırma veri analizi kıyaslama modeli kullanılarak yapılmıştır. Türkiye'de son zamanlarda kur şokları yaşanması, seçim süreçleri belirsizliği gibi durumlar nedeniyle enflasyonda artış söz konusu olmuştur. Bu nedenle çalışmada işletmelerin enflasyondan arındırılmış haliyle verileri paylaşılmıştır. Döneme ilişkin Türkiye'deki enflasyon verileri ve katsayıları ise çalışmanın sonunda ki "Ek 1" ve "Ek 2" de tablolar halinde verilmiştir.

5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılacak olan araştırmada bazı sınırlılıklar söz konusudur. Bu sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırma Malatya ilinde kayısı ticareti ile uğraşp ihracat yapan 5 işletme üzerinden gerçekleştirilmiştir.

2. İşletmelerin e-defter kullanıcısı olması şartı aranmıştır.

3. İşletmelerin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık gelir tablosu kalemlerindeki veriler ile e-deftere geçtikten sonra günümüze kadar olan gelir tablosu kalemlerindeki veriler alınmıştır.

5.5. E-Defter Uygulamasının Malatya Kayısı İşletmelerinin Vergiye Tabi Gelirlerine Etkisi

Ticari ve mali sistemin kritik unsurlarından biri olan Hazine ve Maliye Bakanlığı, bilgi teknolojilerinde yaşanan dönüşüme uyum sağlamak amacıyla e-dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bu süreç, vergi gelirlerini artırmak, vergi toplama maliyetlerini azaltmak, kayıt dışılığı önlemek, daha şeffaf ve kontrollü bir ortam oluşturmak, işlemleri hızlandırmak ve erişilebilirliğini artırmak ve vergi denetimlerinin etkinliğini yükseltmek gibi hedeflerle hayata geçirilmiştir (Gönen ve Solak, 2017: 78).

Araştırma kapsamında, Malatya ilinde kurumlar vergisi mükellefi olan ve verilerinin kullanılması için izin alınan işletmelerin 2010-2022 yıllarına ait gelir tabloları incelenmiştir. Bu işletmelerin VUK Madde 5'te belirtildiği üzere vergi mahremiyeti kapsamında isimleri verilmemiş, "A", "B", "C", "D", "E" şeklinde isimlendirilmiştir. Araştırmada kullanacağımız işletmelerin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık ve e-deftere geçtikten sonra günümüze kadar olan brüt satış karı veya zararı, faaliyet karı veya zararı ve dönem karı veya zararı verileridir. İşletmelerin e-deftere geçtikten sonra vergiye tabi gelirlerinde artış olup olmadığı araştırılmıştır. Dönem net karının araştırmada yer almamıştır. Bunun sebebini şu şekilde açıklamak mümkündür. Devlet teşvikleri, dış kaynaklı bir gelir niteliği taşıdığından öz kaynaklar arasında yer almaz. Devlet teşvikleri genellikle işletmelere belirli kriterlerin karşılanması durumunda sağlanır. İşletmeler, teşviklere hak kazanmak için gerekli koşulları yerine getirirken katlandıkları maliyetleri, ilgili muhasebe dönemlerinde gider olarak kaydeder. Bu giderler, kâr veya zarar hesaplarında muhasebeleştirilerek işletmenin gelir tablosunda gösterilir ve finansal sonuçlar üzerinde izlenir (Tunçez ve Ateş, 2016: 92-93). Bu husustan dolayı araştırmamızda yer alan işletmelerin teşviklerden yararlanmış olabilmesi ihtimaline karşı mevcut kalemler araştırmaya konu edilmiştir.

"A", "B", "C", "D", "E" işletmeleri Malatya ilinde kayısı alım satımı yapıp, ağırlıklı olarak ihracat faaliyeti gösteren şirketlerdir. "A" işletmesi bir anonim şirkettir. İlgili işletme 2015 yılında e-deftere geçmiştir. "B" işletmesi anonim şirkettir. İlgili işletme 2016 yılında e-deftere geçmiştir. "C" işletmesi bir limited şirkettir. İlgili işletme 2016 yılında e-deftere geçmiştir. "D" işletmesi bir limited şirkettir. İlgili işletme 2017 yılında e-deftere geçmiştir. "E" işletmesi bir limited şirkettir. İlgili işletme 2018 yılında e-deftere geçmiştir. İlgili şirketlerin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık gelir tabloları ve e-deftere geçtikten sonra günümüze kadar gelir tabloları esas alınmıştır. İlimiz 6 Şubat Maraş depreminden etkilenen 11 ilden birisi olması dolayısıyla mücbir sebep hali devam etmektedir. En son 26.04.2024 tarihli 44 no'lu sirkü ile "Gelir İdaresi Başkanlığınca yayımlanan duyuruya göre, halen mücbir sebep hali devam eden; Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı ilçelerindeki mükellefler için 30.4.2024 Salı günü sona erecek olan mücbir sebep halinin, son kez uzatılarak 31.8.2024 Cumartesi günü sona ermesi uygun bulunmuştur." (www.gib.gov.tr) ifadesi yer almaktadır. Bu nedenle 2023 dönemine ait Kurumlar Vergisi beyannamesi verilmemiştir.

5.6. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Seçili Gelir Tablosu Kalemlerinin Kıyaslanması

Malatya ilinde faaliyet gösteren 5 işletmenin "Brüt Satış Karı veya Zararı" kalemleri kıyaslanmak amacıyla tablo 1.'de şu şekilde verilmiştir.

Tablo 1. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Brüt Satış Karı veya Zararı Kıyaslamaları (2010-2022 Yılları)

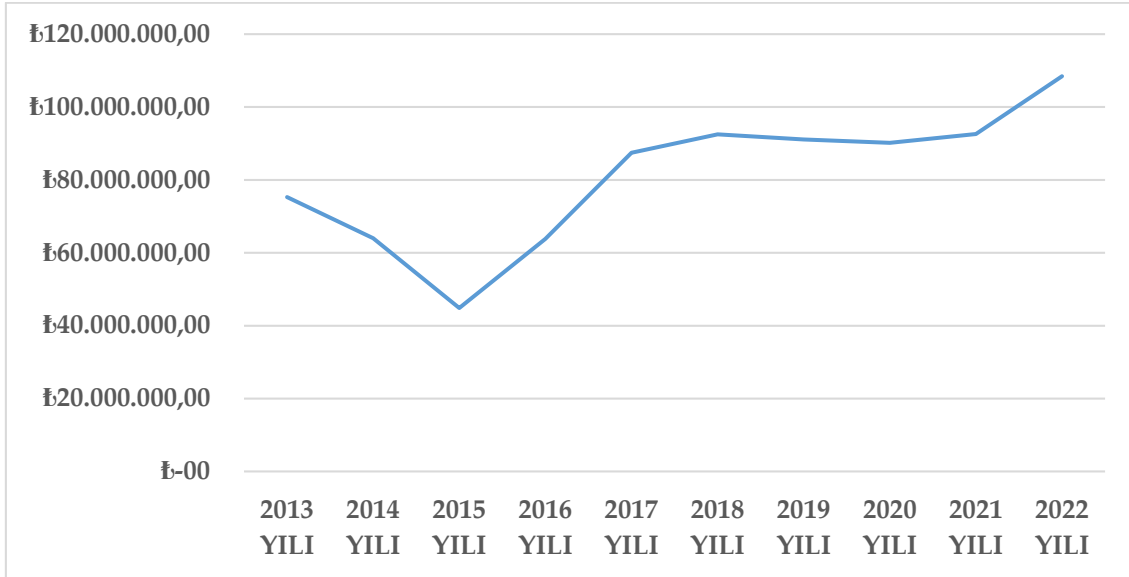
	"A" İşletmesi Brüt Satış Karı veya Za- rarı	"B" İşletmesi Brüt Satış Karı veya Za- rarı	"C" İşletmesi Brüt Satış Karı veya Za- rarı	"D" İşletmesi Brüt Satış Karı veya Za- rarı	"E" İşletmesi Brüt Satış Karı veya Za- rarı
2010 YILI	₺19.861.893,15	----	----	----	----
2011 YILI	₺24.704.257,75	₺13.215.064,77	₺8.182.349,72	----	----
2012 YILI	₺13.745.991,89	₺13.970.165,16	₺10.176.370,76	₺7.883.939,67	----
2013 YILI	₺41.966.856,06	₺9.344.441,10	₺16.909.750,44	₺6.101.039,40	₺975.315,51
2014 YILI	₺47.014.922,27	₺10.672.480,46	₺12.378.871,83	-₺8.733.201,44	₺2.658.378,89
2015 YILI	₺2.905.547,98	₺8.854.740,48	₺3.601.374,60	₺24.831.010,36	₺4.652.553,92
2016 YILI	₺19.836.164,18	₺22.526.850,71	₺7.469.072,45	₺6.293.084,76	₺7.719.376,57
2017 YILI	₺28.032.219,02	₺28.013.571,16	₺15.657.800,07	₺5.863.949,64	₺9.867.454,88
2018 YILI	₺21.360.469,29	₺58.859.963,54	-₺684.006,17	₺4.791.010,06	₺8.160.221,39
2019 YILI	₺45.204.588,53	₺15.237.686,82	₺14.868.012,74	₺5.458.307,05	₺10.335.643,41
2020 YILI	₺25.392.671,85	₺34.008.080,99	₺12.086.558,74	₺6.092.481,55	₺12.612.419,02
2021 YILI	₺41.248.585,39	-₺4.578.708,33	₺41.333.107,94	₺2.674.521,06	₺11.925.673,63
2022 YILI	₺47.705.589,65	₺28.779.652,28	₺17.413.629,55	₺449.002,05	₺14.083.894,60

İşletmelerin 2010, 2011 ve 2012 yıllarında verilerinin alınamamasının sebebi, ihracat yapmaya başladıkları tarih itibarıyla çalışmaya konu olmalarıdır. İşletmelerin 4'ü en yüksek brüt satış karını e-deftere geçtikten sonra kaydetmiştir. 2013-2014 yılları arasında işletmelerin 2'si brüt satış karını düşürmüştür, 3'ü brüt satış karını artırmıştır. 2014-2015 yılları arasında işletmelerin 2'si brüt satış karını artırmış, 3'ü düşürmüştür. Genel olarak tabloyu incelediğimizde 5 işletmenin de aynı yıl içinde brüt satış karını artırdığını veya azalttığını söyleyemeyiz. 2016-2017 yılları arasında "D" işletmesi oransal olarak düşük miktarda brüt satış karını düşürmüştür, diğerleri ise yükseltmiştir. Düzenli bir artış eğilimi söz konusu olmasa da "D" işletmesi hariç, son yıllarda işletmelerin brüt satış karı artmış denilebilir.

Tablo 2. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararı Tablosu (2013-2022 Yılları)

	Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararı
2013 YILI	₺75.297.402,51
2014 YILI	₺63.991.452,00
2015 YILI	₺44.845.227,35
2016 YILI	₺63.844.548,66
2017 YILI	₺87.434.994,78
2018 YILI	₺92.487.658,11
2019 YILI	₺91.104.238,55
2020 YILI	₺90.192.212,15
2021 YILI	₺92.603.179,69
2022 YILI	₺108.431.768,13

Tablo 1.'den elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan tablo 2.'de işletmelerin kümülatif brüt satış karları yer almaktadır. Tabloda yer alan değerlerin 2013 yılından başlamasının sebebi, işletmelerin hepsinin 2010 yılına kadar verilerinin yukarıda yer alan tabloda bulunmamasıdır. Bunun sebebi ise işletmelerin bazılarının e-deftere geçmeden 5 yıl öncesine kadar ihracata başlamış olması, dolayısıyla 2013 yılının geriye dönük verilerde kısıt olmasıdır. İşletmeler 2013-2015 arasında brüt satış karlarını düşürmüştür. 2015-2018 yılları arasında brüt satış karlarını artırmıştır.

Grafik 1. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararının Kıyaslanması (2013-2022 Yılları)

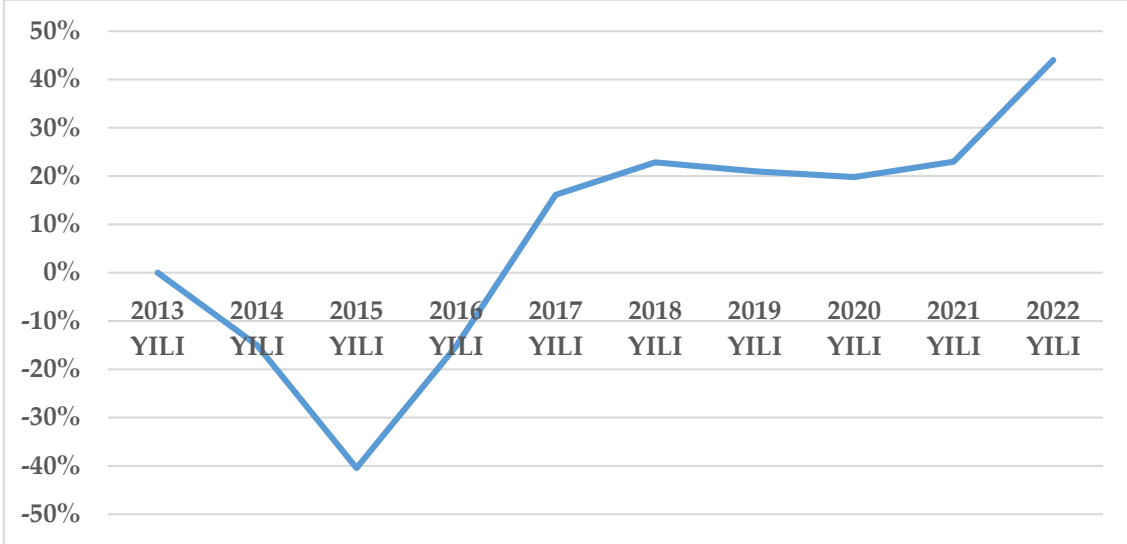
Tablo 2.'den elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan grafik 1.'de işletmelerin kümülatif brüt satış grafiği yer almaktadır. İşletmelerin 2013 yılından 2015 yılına brüt satış karları kaleminde bir düşüş olduğu görülmüştür. Grafikte yer alan en düşük brüt satış karı 2015 yılında gerçekleşmiştir. Bunun nedenin "A" işletmesinin brüt satış karının çok düşmesi olduğu ifade

edilebilir. 2015-2017 arası hızlı bir yükseliş olmuş ve 2013 yılındaki toplam brüt satış karı tutarını geçmiştir. 2017-2021 yılları arasında durgun bir seyir izlemiş, büyük tutarlarda artış veya azalışlar gerçekleşmemiştir. Sonrasında 2021-2022 arasında bir artış olduğu gözlenmektedir. İşletme yetkilileri ile yapılan yüz yüze görüşmede 2020-2021 yıllarında Covid-19 salgınından dolayı bir durgunluk olduğu bilgisi paylaşılmıştır.

Tablo 3. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararının Oransal Değişimi Tablosu (2013-2022 Yılları)

	5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararı Oransal Değişimi (2013-2022 Yılları)
2013 YILI	0%
2014 YILI	-15%
2015 YILI	-40%
2016 YILI	-15%
2017 YILI	16%
2018 YILI	23%
2019 YILI	21%
2020 YILI	20%
2021 YILI	23%
2022 YILI	44%

Tablo 2.'den elde edilen veriler doğrultusunda, 2013 yılı baz alınarak yıllara göre brüt satış karı veya zararı kaleminin oransal değişimi tablo 3.'te yer almaktadır.

Grafik 21. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Brüt Satış Karı veya Zararının Oransal Değişimi Grafiği (2013-2022 Yılları)

Tablo 3.'te yer alan veriler doğrultusunda hazırlanan grafik 2.'de brüt satış karı veya zararının 2013 yılı baz alınarak oransal değişimi daha net görülmektedir. 5 işletmenin kümülatif olarak

brüt satışları oransal olarak değerlendirildiğinde 2013 yılından 2015 yılına %40'lık bir düşüş söz konusu olmuş, 2016 yılında 2013 yılı seviyelerine tekrar ulaşmıştır. 2022 yılında ise en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 4. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Faaliyet Karı veya Zararı Kıyaslamaları (2010-2022 Yılları)

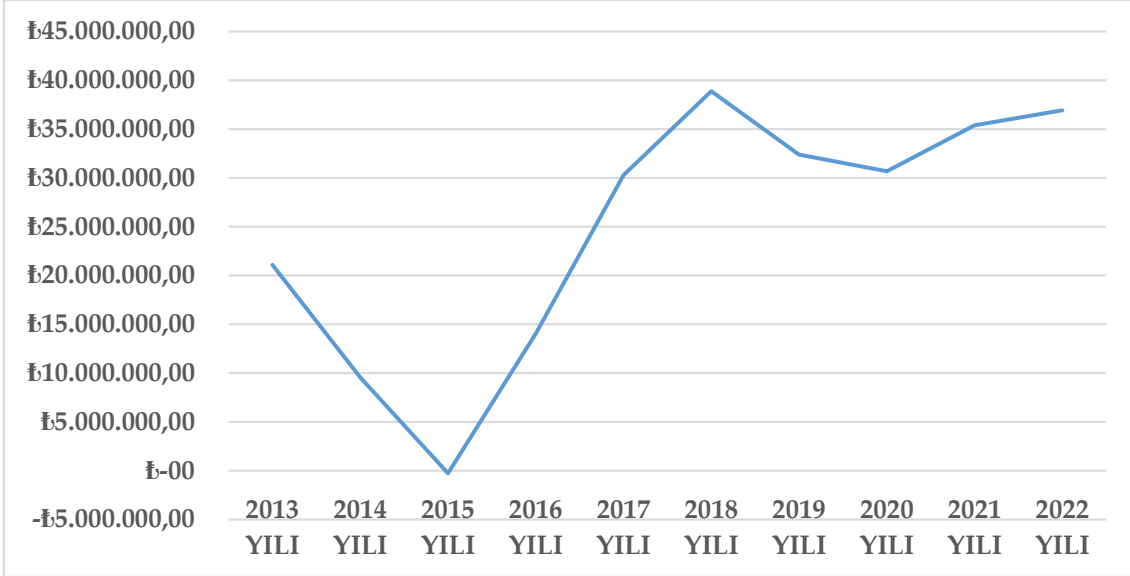
	"A" İşletmesi Faaliyet Karı veya Zararı	"B" İşletmesi Faaliyet Karı veya Zararı	"C" İşletmesi Faaliyet Karı veya Zararı	"D" İşletmesi Faaliyet Karı veya Zararı	"E" İşletmesi Faaliyet Karı veya Zararı
2010 YILI	-₺3.175.853,82	----	----	----	----
2011 YILI	₺7.380.961,52	₺3.931.630,72	-₺528.092,30	----	----
2012 YILI	-₺3.645.672,44	₺2.135.772,33	₺1.790.730,66	₺2.830.155,09	----
2013 YILI	₺21.768.028,35	-₺5.156.310,55	₺5.283.997,27	-₺1.121.548,89	₺319.943,79
2014 YILI	₺23.130.487,82	-₺6.305.972,59	₺4.621.182,69	-₺13.235.192,63	₺1.340.599,86
2015 YILI	-₺15.033.957,15	-₺3.334.051,53	-₺3.973.303,64	₺19.024.823,44	₺3.057.067,67
2016 YILI	₺2.345.665,07	₺9.301.115,81	₺980.701,09	-₺1.247.260,06	₺2.655.929,94
2017 YILI	₺7.935.779,37	₺11.506.581,92	₺5.202.504,81	-₺1.196.484,45	₺6.834.486,66
2018 YILI	₺1.959.189,78	₺42.241.576,39	-₺9.325.041,45	-₺471.592,84	₺4.474.668,31
2019 YILI	₺22.618.887,76	-₺2.698.815,49	₺5.631.847,32	₺874.744,31	₺5.954.428,63
2020 YILI	₺2.212.028,93	₺18.418.905,40	₺4.186.015,88	₺1.911.976,28	₺3.948.316,08
2021 YILI	₺16.130.156,04	-₺17.092.806,85	₺31.429.540,60	₺33.944,94	₺4.893.147,58
2022 YILI	₺20.732.506,48	₺6.046.763,33	₺6.729.818,49	-₺1.738.104,67	₺5.153.865,12

Tablo 4.'te araştırmaya konu olan 5 işletmenin enflasyondan arındırılmış haliyle faaliyet karı veya zararı verilmiştir.

Tablo 5. 5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararı Tablosu (2013-2022 Yılları)

	5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararı (2013-2022 Yılları)
2013 YILI	₺21.094.109,97
2014 YILI	₺9.551.105,15
2015 YILI	-₺259.421,21
2016 YILI	₺14.036.151,85
2017 YILI	₺30.282.868,30
2018 YILI	₺38.878.800,19
2019 YILI	₺32.381.092,53
2020 YILI	₺30.677.242,56
2021 YILI	₺35.393.982,31
2022 YILI	₺36.924.848,75

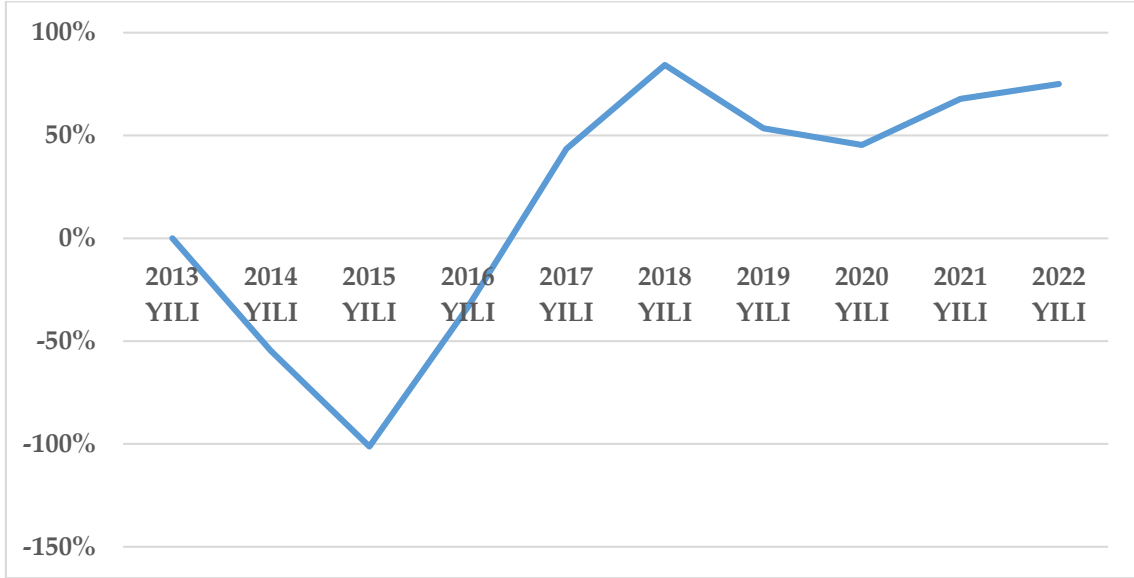
Tablo 4.'ten elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan tablo 5.'te işletmelerin kümülatif faaliyet karları yer almaktadır. Tabloda yer alan değerlerin 2013 yılından başlamasının sebebi, her işletmenin 2010 yılına kadar verilerinin yukarıda yer alan tabloda bulunmamasıdır.

Grafik 3. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararının Kıyaslanması (2013-2022 Yılları)

İşletmelerin toplam faaliyet karı 2013-2015 arası düşüş göstermiş. Bunun nedenin işletmelerin "Gelir Tabloları" incelendiğinde "A" işletmesinin 2015 yılında brüt satış karının çok düşmesi ve diğer işletmelerin faaliyet giderlerinin artması olduğu ifade edilebilir. İşletmelerin faaliyet karı 2015 yılından 2018'e kadar yükselmiştir. 2018 yılında tablodaki en yüksek tutara ulaşmıştır. Sonrasında 2020'ye kadar bir düşüş söz konusu olmuştur. İşletmelerin brüt satış karları 2020 yılında 2018 yılına göre çok düşmemesine rağmen faaliyet karı 2018-2020 arası düşmüştür. Bunun sebebi işletmelerin finansman giderleri kaleminin artmasıdır. 2020 sonrasında brüt satış karlarını artıran işletmeler buna bağlı olarak faaliyet karlarını da 2020 yılından sonra artırmışlardır.

Tablo 6. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararı Oransal Değişimi Tablosu (2013-2022 Yılları)

	5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararı Oransal Değişimi (2013-2022 Yılları)
2013 YILI	0%
2014 YILI	-55%
2015 YILI	-101%
2016 YILI	-33%
2017 YILI	44%
2018 YILI	84%
2019 YILI	54%
2020 YILI	45%
2021 YILI	68%
2022 YILI	75%

Grafik 4. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Faaliyet Karı veya Zararının Oransal Değişimi Grafiği (2013-2022 Yılları)

5 işletmenin kümülatif faaliyet karı veya zararı oransal olarak değerlendirildiğinde 2013 yılından 2015 yılına %100'lük bir düşüş söz konusu olmuş, 2016-2017 yılında 2013 yılındaki toplam faaliyet karına işletmeler tekrar ulaşmıştır. 2018 yılında 2015 yılına kıyasla %190'lara yakın bir artış olmuş ve oransal olarak tepe noktasına ulaşmış, sonrasında 2020 yılına kadar bir düşüş görülmüştür. 2020-2022 yıllarında yeniden yükselmiştir.

Tablo 7. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Dönem Karı veya Zararı Kıyaslamaları (2010-2022 Yılları)

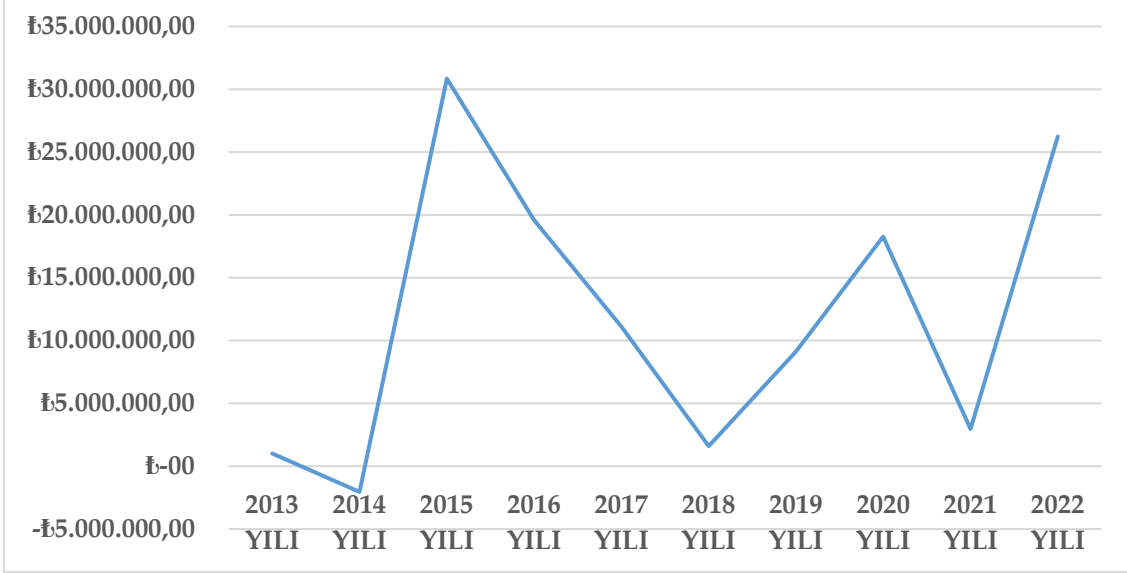
	"A" İşletmesi Dönem Karı veya Zararı	"B" İşletmesi Dönem Karı veya Zararı	"C" İşletmesi Dönem Karı veya Zararı	"D" İşletmesi Dönem Karı veya Zararı	"E" İşletmesi Dönem Karı veya Zararı
2010 YILI	₺4.984.141,67	----	----	----	----
2011 YILI	₺6.615.637,77	₺2.430.749,54	₺626.747,91	----	----
2012 YILI	₺3.478.497,24	₺1.000.924,02	₺2.488.488,46	₺3.787.420,27	----
2013 YILI	₺1.955.558,66	₺1.426.496,00	-₺3.100.718,57	₺409.848,18	₺312.942,27
2014 YILI	₺5.644.214,38	₺3.162.883,48	₺4.138.704,05	-₺15.586.762,69	₺593.506,28
2015 YILI	₺4.340.323,32	₺4.228.023,19	₺3.354.662,95	₺17.656.271,32	₺1.266.846,56
2016 YILI	₺3.821.403,81	₺5.876.575,60	₺6.691.912,76	₺1.838.716,78	₺1.356.374,75
2017 YILI	₺4.058.237,09	₺4.101.629,52	₺1.516.113,09	₺79.665,72	₺1.360.300,02
2018 YILI	₺6.420.729,96	-₺10.943.644,99	₺4.552.855,73	₺275.049,15	₺1.293.523,27
2019 YILI	₺5.022.056,86	-₺59.550,59	₺2.432.866,40	₺459.964,68	₺1.272.880,19
2020 YILI	₺6.531.343,12	₺4.564.857,24	₺1.325.816,99	₺3.504.848,03	₺2.350.680,25
2021 YILI	₺8.364.271,47	₺6.074.546,02	-₺4.975.293,53	₺584.406,61	-₺7.084.153,01
2022 YILI	₺12.166.936,14	₺11.194.059,70	-₺659.893,37	₺1.629.323,23	₺1.909.986,58

İşletmeler sırasıyla e-deftere 2015-2016-2016-2017-2018 yıllarında geçmiştir. Genel olarak bakıldığında işletmelerin e-deftere geçişi sonrasında, öncesine göre bütün dönemlerde artış söz konusu değildir. 2020-2021 yılları arasında pandeminin etkisi haricinde diğer dönemlerde de e-deftere geçişle beraber dönem karı veya zararının devamlı bir artışı söz konusu olmamış, dalgalı bir seyir izlemiştir. İşletmelerin 4'ü 2019-2020 arası dönem karını artırmış, 2021'den 2022 yılına geçişte ise işletmelerin hepsi dönem karını artırmıştır.

Tablo 8. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararı Tablosu (2013-2022 Yılları)

	5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararı (2013-2022 Yılları)
2013 YILI	₺1.004.126,54
2014 YILI	-₺2.047.454,50
2015 YILI	₺30.846.127,34
2016 YILI	₺19.584.983,70
2017 YILI	₺11.115.945,44
2018 YILI	₺1.598.513,12
2019 YILI	₺9.128.217,54
2020 YILI	₺18.277.545,62
2021 YILI	₺2.963.777,56
2022 YILI	₺26.240.412,28

İşletmelerin kümülatif dönem karı veya zararı kalemi yer almaktadır. Tabloda yer alan değerlerin 2013 yılından başlamasının sebebi, her işletmenin 2010 yılına kadar verilerinin yukarıda yer alan tabloda bulunmamasıdır. Bunun sebebi ise işletmelerin bazılarının e-deftere geçmeden 5 yıl öncesine kadar ihracata başlamış olması, dolayısıyla 2013 yılının geriye dönük verilerde kısıt olmasıdır.

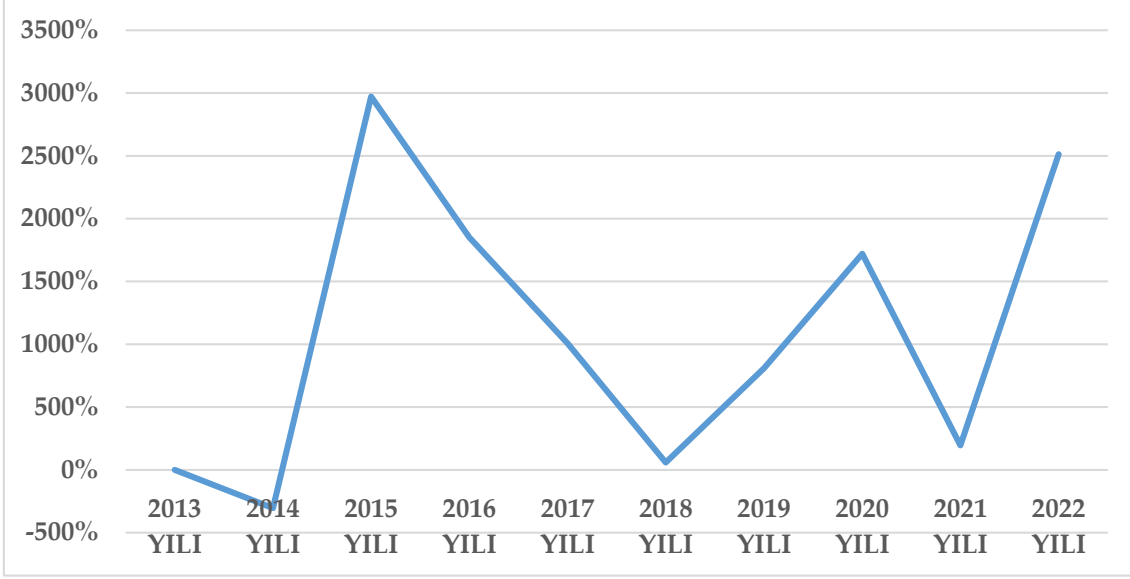

Grafik 5. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararının Kıyaslanması (2013-2022 Yılları)

Çalışmaya konu olan 5 işletmenin toplam dönem karı 2013-2014 arası düşüş göstermiş, 2015 yılında majör bir yükseliş söz konusu olmuş, sonrasında 2018'e kadar düşmüştür. 2018'den 2020'ye kadar yükseliş söz konusu olmuştur. Bu dönemde bütün işletmeler e-deftere tabiidir. Ancak 2021 yılına gelindiğinde düşüş gözlemlenmiştir. 2022 yılına gelindiğinde bir önceki yıla göre yükseliş söz konusudur. Ancak işletmelerin önceki dönemlerine bakıldığında e-deftere geçişle beraber dönem karı veya zararı kaleminde artış trendi görülmemiştir. Bununla beraber kümülatifte e-deftere geçiş sonrası 2018 ve 2021 yıllarında 2 dip noktası mevcuttur.

Tablo 9. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararının Oransal Değişimi Tablosu (2013-2022 Yılları)

	5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararının Oransal Değişimi (2013-2022 Yılları)
2013 YILI	0%
2014 YILI	-304%
2015 YILI	2972%
2016 YILI	1850%
2017 YILI	1007%
2018 YILI	59%
2019 YILI	809%
2020 YILI	1720%
2021 YILI	195%
2022 YILI	2513%

Grafik 6. Malatya İlinde Faaliyet Gösteren 5 İşletmenin Toplam Dönem Karı veya Zararının Oransal Değişimi Grafiği (2013-2022 Yılları)

İşletmelerin dönem karı veya zararının oransal değişimi 2013 yılı baz alınarak daha net görülmektedir. Çalışmada yer alan 5 işletmenin kümülatif dönem karı veya zararı oransal olarak değerlendirildiğinde, 2013 yılından 2014 yılına geçişte düşüş görülmüştür. İşletmelerin gelir tablolarını incelediğimizde bunun nedeninin 2013 yılından 2014 yılına geçişte işletmelerin brüt satış karlarının düşmesi, faaliyet giderlerinin ise artmasından kaynaklandığı söylenebilir. 2015 yılında çalışmaya konu 5 işletmenin brüt satış karı ve faaliyet karı tablolarında bu kadar bir artış söz konusu olmamasına rağmen dönem karında artış görülmüştür. Bunun sebebi "D" işletmesinin dönem karını majör bir şekilde artırmasıdır. 2015 yılından 2018 yılına kadar bir düşüş gözlemlenmiştir. 2015-2018 yılları arasında brüt satış karı ve faaliyet karı düşüş göstermemesine rağmen dönem karında düşüş görülmüştür. İşletmelerin gelir tabloları incelendiğinde bunun sebebinin finansman giderlerindeki düzenli artış ve bazı dönemlerde diğer olağan gider ve zarar kaleminin yüksek çıkmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. 2018 yılından 2020 yılına kadar artış olmuş, 2021 yılında düşüş olmuş, 2022 yılında tekrar artış olmuştur. Bu durum brüt satış karı ve faaliyet karı tablolarıyla benzerlik göstermektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye'de e-dönüşüm süreci, kamu ve özel sektörlerde hızla ilerlemekte ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından özellikle son yıllarda önemli adımlar atılmaktadır. E-dönüşüm ile mükelleflerin işlemlerini daha kolay yapabilmesi, zamandan tasarruf etmeleri ve yapılan işlemlerde hata riskinin azalması hedeflenmiştir. Kamu açısından ise vergi gelirlerinin artırılması, vergi toplama maliyetlerinin düşürülmesi, vergi denetiminde etkinliğin artırılması ve kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesi gibi amaçlar ön planda tutulmuştur. Bu sürecin önemli yeniliklerinden biri e-defter uygulamasıdır.

E-defter, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında işletmelerin muhasebe ve finansal kayıtlarını dijital ortamda tutmalarını sağlamak amacıyla geliştirilen bir sistemdir. Bu sistemin temel hedefleri arasında, muhasebe kayıtlarının düzenli tutulması, denetimlerin kolaylaştırılması, maliyetlerin düşürülmesi, verilerin güvenli bir ortamda saklanması ve çevre dostu bir çözüm sunulması yer almaktadır. Ayrıca, e-defter işletmelerin dijital dönüşümünü destekleyerek, daha verimli bir işleyiş sunmayı hedefler.

Çalışmada, Malatya ilinde kayısı ihracatı yapan 5 işletmenin e-deftere geçmeden önceki 5 yıllık döneme ve e-deftere geçtikten sonraki verilere dayalı analizler yapılmıştır. Bu verilere bakıldığında çalışmaya konu olan işletmelerin kümülatif dönem karı kaleminin 2015 yılında en yüksek, 2014 yılında ise en düşük seviyede olduğu görülmüştür. 2016 yılından 2022 yılına kadar dalgalı bir seyir izlemiştir. E-deftere geçişle beraber işletmelerin dönem karı kalemlerinde devamlı bir artışın olmadığı, hatta bazı dönemlerde e-deftere geçmeden önceki dönemlerden daha düşük seviyelere geldiği görülmektedir. Bu işletmelerin seçilme nedeni, kayısı ihracat sektöründe vergi kayıp ve kaçığının fazla olabileceği düşüncesi ve bu işletmelerin sektörün önde gelen firmaları olmalarıdır. Araştırmada, e-deftere geçişin bazı işletmelerde satış gelirlerini artırdığı görülmüştür. Bu olumlu gelişme, e-defterin işletmelerin mali kayıtlarını daha düzenli ve şeffaf tutmasına, işlemlerin hızlanmasına, müşteri ve iş ortakları nezdinde güvenilirlik sağlamasına ve uluslararası pazarlara daha kolay erişim sunmasına bağlanmıştır. Ayrıca, dijital muhasebe sistemlerinin kullanımı ile mali işlemler hızlanmış, böylece müşteri memnuniyeti ve yeni müşteri kazanımı artmıştır.

Bununla birlikte, e-defter uygulamasına geçen bazı işletmelerde vergiye tabi gelirlerde beklenen düzeyde bir artış sağlanamamıştır. Bu durumun nedenleri arasında, mükelleflerin dijital sisteme adaptasyon sürecinde yaşadıkları zorluklar, teknik altyapı yetersizlikleri ve güvenlik endişeleri gösterilebilir. Vergi idaresinin dijital altyapısının yeterince gelişmemiş olması, mükelleflerin e-defter sistemini kullanmaktan çekinmelerine neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, vergiden kaçınma eğilimleri olan işletmelerin, e-defter kullanmalarına rağmen bu durumu sürdürebileceği ve vergi denetim mekanizmalarının yetersizliği nedeniyle vergiden kaçınma eğilimlerinin devam edebileceği düşünülmektedir.

E-deftere geçişin vergiye tabi gelirlerde beklenen artışı sağlamadığına dair bulgular, denetim mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu süreçte, vergi bilincinin artırılması için çeşitli kampanyalar düzenlenmesi, işletmelere dijitalleşme sürecini hızlandıracak teşviklerin sunulması ve e-defter uygulamasıyla entegre çalışacak sistemlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca, işletmelerin dijital dönüşümlerinin hızlandırılması ve vergi denetimlerinin daha etkili hale getirilmesi, vergi gelirlerinin artırılmasına yönelik stratejik adımlar arasında yer alabilir.

Çalışmada elde edilen bulgular, yalnızca Malatya ilinde kayısı ihracatı yapan ve e-defter mükellefi olan beş işletmeden elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu nedenle, farklı illerde ve sektörlerde yapılacak daha geniş kapsamlı araştırmalar, e-defter uygulamasının vergi gelirlerine olan etkisinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlayabilir. Sonuç olarak, e-defter uygulaması, Türkiye’de vergi uyumunu artırmak, kayıt dışı ekonomiyi azaltmak ve denetim süreçlerini iyileştirmek açısından önemli bir araçtır, ancak uygulamanın tam anlamıyla başarılı olabilmesi için etkili bir denetim ve teşvik sisteminin geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, N. (2008). E-Devlet Uygulamaları Kapsamında VEDOP Projesi Eğirdir Vergi Dairesinde E-VDO Uygulamasının İncelenmesi. Dumlupınar Üniv.
- Aydın, F. Z. (2017). Türkiye’de E-Fatura ve E-Defter Uygulamalarının İşletmeler Üzerindeki Yansımaları ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı.
- Beşel, F. (2017). Türkiye’ de Vergi Denetiminin Çeşitli Göstergelerle Analizi. Sayıştay(107), 65-91.

- Bozkurt, E. (2020). Muhasebede E-Fatura, E-Defter: Yozgat'Ta Faaliyet Gösteren Muhasebe Meslek Mensuplarının E-Fatura Ve E-Defter Uygulamalarına Karşı Tutumları. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı.
- Çatı, K., & Yıldız, S. (2007). Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim ve Pazarlama Problemleri ve Çözüm Önerileri. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 338-360.
- Doğan, U. (2013). 550 Soruda E-Defter (3 b.). Seçkin Yayıncılık.
- Erkuş, H. (2008). XBRL Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili (1 b.). Gazi Kitabevi.
- Gönen, S., & Solak, B. (2017). Maliye Bakanlığı E-Dönüşüm Sürecinin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bir Alan Araştırması. Muhasebe ve Finansman, 63-80.
- Kızgın, M. (2017). E-fatura ve E-Defter Uygulayıcılarının Sürekli Denetim Alguları Üzerine Bir Araştırma. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı / Muhasebe Bilim Da.
- Nadıza, A. (2019). E-dönüşüm Kapsamında E-Fatura ve E-Defter Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme . İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı / Muhasebe Bilim Dalı.
- Özdemir, M. (2016). Muhasebede E-Defter, E-Fatura Uygulamaları ve Türkiye'De E-Defter, E-Fatura Sistemine Geçen İşletmeler Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı / Muhasebe Finansman Bilim Dalı.
- Postacı, T., & Ayhan, A. (2018). E-Dönüşüm Türkiye'nin Gelişimi. Anahtar, 14-18.
- Sağıroğlu, M. M. (2023). Defter Beyan Sistemi ile E-Defter Sisteminin Karşılaştırılması ve Tokat İlindeki Meslek Mensuplarının Sistemlere Yönelik Değerlendirmeleri. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı.
- Taşkın, S. (2024). Kayısı Ağacı ve Meyvesinin Tms Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi: Kayısı İşletmesinde Bir Uygulama. Malatya: İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı / Muhasebe Finansman Bilim Dalı.
- www.gib.gov.tr. (2024).
- www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr. (2024).
- www.mevzuat.gov.tr. (2024).
- www.tuik.gov.tr. (2024).
- www.turmob.gov.tr. (2024).
- www.vdk.hmb.gov.tr. (2024).

EK 1: TÜİK Enflasyon Verileri Tablosu

YIL	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEM-MUZ	AĞUS-TOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
2024	3035,59	3149,03	3252,79									
2023	2105,17	2138,04	2147,44	2164,94	2179,02	2320,72	2511,75	2659,6	2749,98	2803,29	2882,04	2915,02
2022	1129,03	1210,6	1321,9	1423,27	1548,01	1652,75	1738,21	1780,05	1865,09	2011,13	2026,08	2021,19
2021	583,38	590,52	614,93	641,63	666,79	693,54	710,61	730,28	741,58	780,45	858,43	1022,25
2020	462,42	464,64	468,69	474,69	482,02	485,37	490,33	501,85	515,13	533,44	555,18	568,27
2019	424,86	425,26	431,98	444,85	456,74	457,16	452,63	449,96	450,55	451,31	450,97	454,08
2018	319,6	328,17	333,21	341,88	354,85	365,6	372,06	396,62	439,78	443,78	432,55	422,94
2017	284,99	288,59	291,58	293,79	295,31	295,52	297,65	300,18	300,9	306,04	312,21	316,48
2016	250,67	250,16	251,17	252,47	256,21	257,27	257,81	258,01	258,77	260,94	266,16	274,09
2015	236,61	239,46	241,97	245,42	248,15	248,78	247,99	250,43	254,25	253,74	250,13	249,31
2014	229,1	232,27	233,98	234,18	232,96	233,09	234,79	235,78	237,79	239,97	237,65	235,84
2013	206,91	206,65	208,33	207,27	209,34	212,39	214,5	214,59	216,48	217,97	219,31	221,74
2012	203,1	202,91	203,64	203,81	204,89	201,83	201,2	201,71	203,79	204,15	207,54	207,29
2011	182,75	185,9	188,17	189,32	189,61	189,62	189,57	192,91	195,89	199,03	200,32	202,33
2010	164,94	167,68	170,94	174,96	172,95	172,08	171,81	173,79	174,67	176,78	176,23	178,54
2009	155,16	156,97	157,43	158,45	158,37	159,86	158,74	159,4	160,38	160,84	162,92	163,98
2008	143,8	147,48	152,16	159	162,37	162,9	164,93	161,07	159,63	160,54	160,49	154,8
2007	135,09	136,37	137,7	138,8	139,34	139,19	139,28	140,47	141,9	141,71	142,98	143,19
2006	123,51	123,83	124,14	126,54	130,05	135,28	136,45	135,43	135,11	135,73	135,33	135,16
2005	114,83	114,81	117,25	119,62	119,23	119,64	119,33	121,4	123,4	124,22	121,4	121,14
2004	104,46	106,17	108,4	111,27	111,24	110,06	108,39	109,25	111,26	114,85	115,72	115,87
2003	94,32	97,28	100,4	102,17	101,53	99,58	99,04	98,85	98,9	99,46	101,15	101,78

Kaynak: (www.tuik.gov.tr)

EK 2: TÜİK Enflasyon Düzeltme Katsayıları Tablosu

YIL	DÜZELTME KATSAYISI
2022	1
2021	1,977197
2020	3,556742
2019	4,451176
2018	4,778905
2017	6,38647
2016	7,374184
2015	8,107136
2014	8,570175
2013	9,115135
2012	9,750543
2011	9,989571
2010	11,32066

Kaynak: (www.turmob.org.tr)